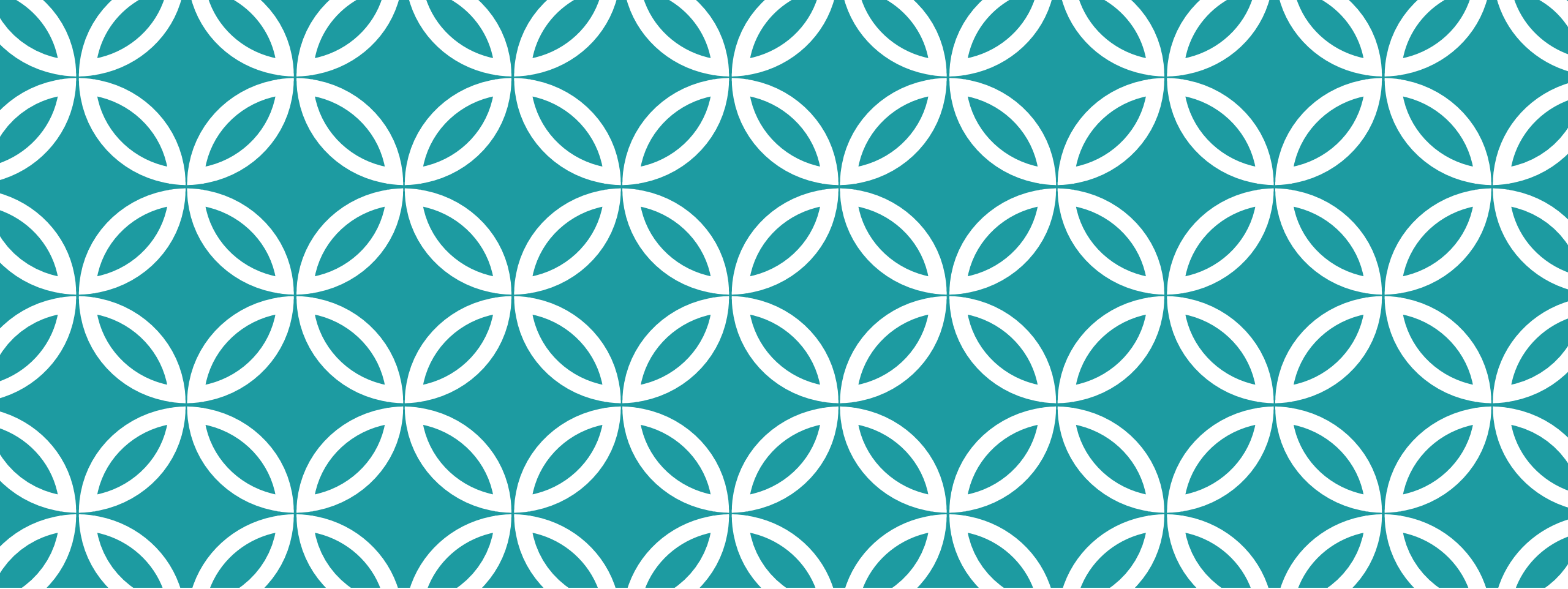
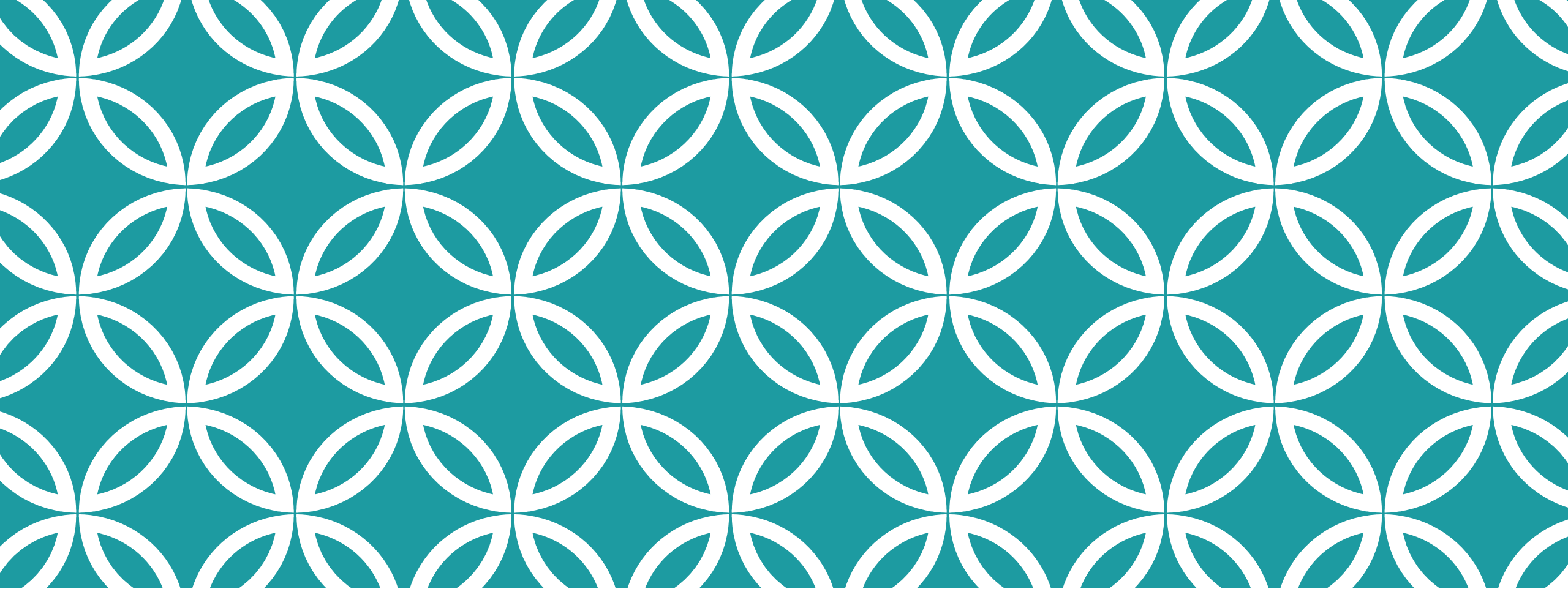

DEN RETORISKA ARBETSMODELLEN

*Hur man kommer från idé till
framförande – sju steg*

DEL 1

Intellectio, inventio, dispositio

1. INTELLECTIO

Skaffa kunskap om talsituationen

[List of Futurama characters - Wikipedia](#)

- Vad är syftet? (Att informera? Att argumentera?)
- Vilka är åhörarna?
- Vilka förkunskaper och vilket intresse har publiken av ämnet?
- Vilka förutfattade meningar och intresse har publiken av ämnet?
- Hur ser talsituationen ut?

2. INVENTIO

Samla material

- Samla stoff som är anpassat till publiken
- Glöm ej att ange källor i talet

3. DISPOSITIO

Bearbeta och strukturera ditt stoff

Följande delar ska finnas med:

1. **Inledning** – fånga publikens intresse, skapa förtroende (etos) och ge en bild av vad talet ska handla om
2. **Avhandling/fördjupning** – ge först en bakgrund, sedan tre teman eller argument.
3. **Avslutning** – signalera att talet är slut och upprepa huvudbudskapet/tesen. Avsluta gärna med en uppmaning!

Kort och gott:

- Säg vad du ska säga
- Säg det
- Säg vad du har sagt

UPPGIFT 1: MOTTAGARANPASSNING 1

A. Läs igenom Alicias tal igen. Alicias tilltänkta publik är ungdomar. Ge exempel på formuleringar som visat att hon har tänkt på vem publiken är! När hon fram till publiken på ett bra sätt tycker ni? Hur då?

B. Läs igenom Samis tal igen. Sami har anpassat sitt tal till elever i åk 1 på gymnasieskolan. Hur kan man se att han anpassat talet till denna publik?

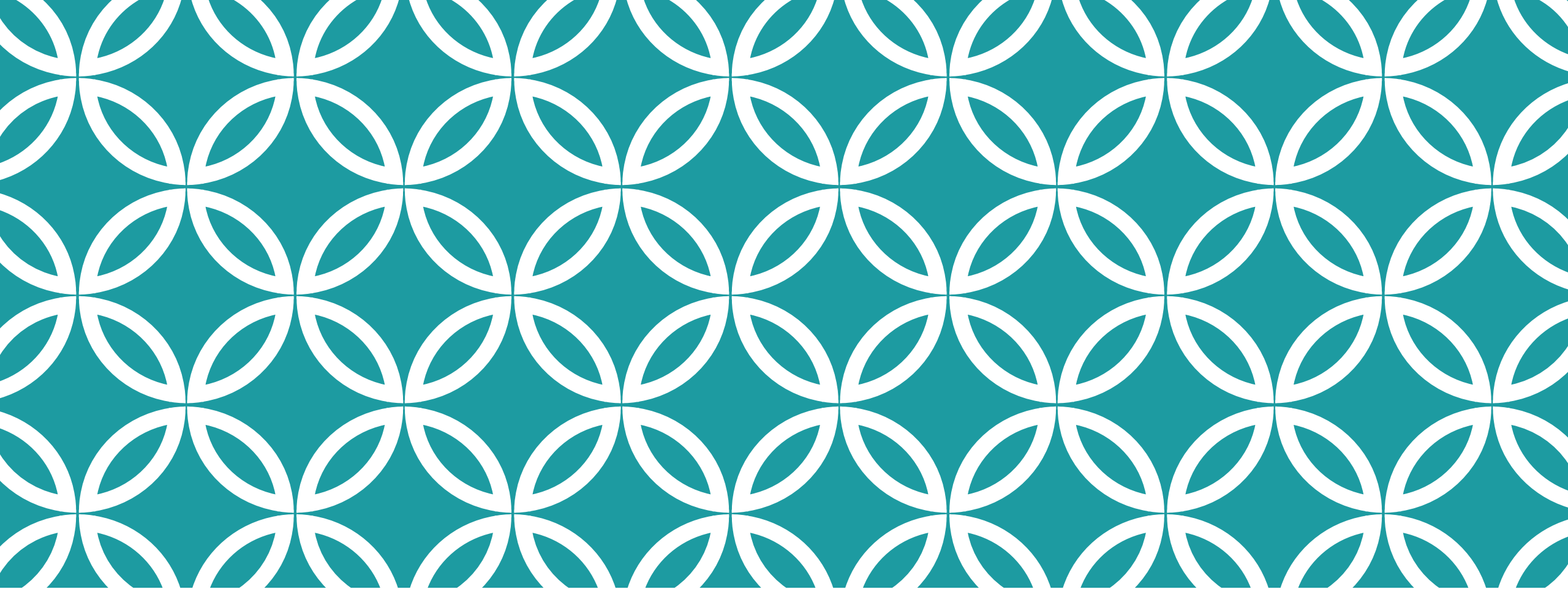
UPPGIFT 2: MOTTAGARANPASSNING 2

Gör ett *informerande minital* 2 och 2 enligt anvisningarna på s. 277 i kursboken.

Välj **ett** av ämnesförslagen på s. 277 (eller varför inte ett tal om vad som utmärker en god talare?) och *anpassa talet* till **en** av nedanstående målgrupper:

- Barn (6-7 år)
- Föräldrar
- Lärare
- Forskare
- Aliens

Talet ska hållas för ett annat par i början av nästa lektion.

DEL 2

Elocution, memoria, actio,
emandatio

4. ELOCUTIO

Hur du uttrycker dig och framför talet

Några goda knep: använd gärna följande **stilfigurer** i ditt tal:

❖ **Anafor**

Exempel: De vill dig väl. De vill att du ska lyckas. De vill lyssna på vad du har att säga.

❖ **Bildspråk** —måla upp bilder för att styra publikens känslor (t.ex. genom att använda liknelser eller metaforer)

Exempel: orden klistrade fast på tungan (metafor) han var vacker som en sommardag (liknelse)

❖ **Alliteration**

Exempel: Bakom brödbutiken bodde Baskerbossernas båda bröder, bröderna Basker. Brödernas båda brädade beundrarinnor brukade besöka begagnade brödbutikers bullar. Bullarna bakade Baskerbossernas bas, Bagarbasse. Baskerbosse bodde bredvid brödbutikens blå byggnad...

5. MEMORIA

Lär dig talet utantill! Detta ger ett mer säkert och pålitligt intryck.

Tips:

- Gör ett lättläst manus
- Ange när du ska använda hjälpmedel (eller byta powerpoint-sida exempelvis)
- Tänk dig in i talsituationen när du övar på talet

6. ACTIO/PRONUNTIATIO

Hur du förmedlar talet

- ❖ Öva på passande gester och ansiktsuttryck
- ❖ Välj rätt klädsel
- ❖ Tänk på din kroppshållning
- ❖ Skapa kontakt med alla i publiken
- ❖ Tala tydligt och varierat

[Greta Thunbergs tårögda tal i EU – YouTube](#)

7. EMENDATIO

Efter talet ska du utvärdera din prestation

Några frågor att ställa dig:

- ❖ Hur väl analyserade du talsituationen? Hade du gjort rätt anpassning av talet?
- ❖ Framstod du som trovärdig?
- ❖ Lyckades du övertyga åhörarna?
- ❖ Vilka styrkor och svagheter hade talet?

UPPGIFT: STILFIGURER

Läs om flera stilfigurer och språkliga knep på s. 271-272 i kursboken. Svara sedan på nedanstående fråga:

Vilka stilfigurer och språkliga knep använder Alicia och Sami i sina tal?

FÖR MER KÖTT PÅ BENEN KRING RETORIK

Se videoklippen ur serien "Tala ut"

<https://urskola.se/Produkter/181427-Tala-ut-Varldens-basta-tal-och-en-och-annan-groda>

<https://urskola.se/Produkter/181428-Tala-ut-Vassa-argumenten>